

**ПРОФЕСИОНАЛНА
ТЕХНИЧЕСКА
ГИМНАЗИЯ
гр. Бургас**

гр.Бургас п.код 8000, п.кутия 24, e-mail : ptg_burgas@abv.bg

Утвърждавам:
Заповед № *02-101/15* .09.2022 г.
инж. Радка Костадинова
Директор ПТГ

ПЛАН-ПРОГРАМА
с дейности за усвояване на книжовния български език
за 2022/2023 учебна година
(за оптимизиране на езиковите и комуникативните способности на
учениците)

Приета на Педагогически съвет през 2022 година – Протокол № *11 / 02* .09.2022 г.

ВЪВЕДЕНИЕ

Българският език според чл.3 от Конституцията е официален език в Република България, език, на който се осъществява обучението в училище. Това е езикът на институциите, на средствата за масово осведомяване. Най-често това е език на професията, упражнявана от индивида в обществото. Това е език на междуличностните и межкултурните контакти между различните етноси в България. Овладяването на официалния език е условие, без което не може да се осъществи интегрирането на учениците с различен етнически

произход в обществото, тяхното пълноценно интелектуално и емоционално развитие като личности. Изхождайки от полифункционалния характер на българския език като официален, може да се обобщи, че общуването на български език играе ключова роля в интегрирането на учениците, обучавани в билингвизална среда.

Този проблем е актуален и за учениците от Професионална техническа гимназия – град Бургас. Голяма част от тях идват от малки селища, с капсулирано по своя етнически и религиозен състав население. В тях липсват необходимите условия за получаване на качествено образование по български език и комуникативни умения, тъй като общуването се осъществява на майчин език /турски и/или ромски/, някои ученици са посещавали и часовете по вероизповедание в джамия. В този социално-психологически климат трябва да се търсят причините за затруднената езикова адаптация на учениците, ниската степен на грамотност, липсата на умения за комуникация на български език.

СЪОБРАЗНО : Държавен образователен стандарт за усвояването на българския книжовен език в системата на предучилищното и училищното образование

1. Закон за предучилищното и училищното образование, в сила от 01.08.2016 г. ПДУ, Стратегията на училището и възрастовите особености на учениците.
2. НАРЕДБА № 6 от 11.08.2016 г. за усвояването на българския книжовен език; Обн. - ДВ, бр. 67 от 26.08.2016 г., в сила от 01.09.2016 г.; Издадена от министъра на образованието и науката
3. УЧЕБНИ ПРОГРАМИ ЗА ОБЩООБРАЗОВАТЕЛНА И ПРОФИЛИРАНА ПОДГОТОВКА – 8., 9., 10., 11., 12. клас.
Културнообразователна област: БЪЛГАРСКИ ЕЗИК И ЛИТЕРАТУРА
4. Наредба за допълнение на Наредба № 10 от 2016 г. за организация на дейностите в училищното образование (ДВ, бр. 73 от 2016 г.) В сила от 01.04.2022 г. Издадена от министъра на образованието и науката Обн. ДВ. бр.26 от 1 април 2022 г.
5. НАРЕДБА ЗА ПРИОБЩАВАЩОТО ОБРАЗОВАНИЕ В сила от 27.10.2017 г. Приета с ПМС № 232 от 20.10.2017 г. Обн. ДВ. бр.86 от 27 октомври 2017 г., изм. и доп. ДВ. бр.105 от 18 декември 2018 г., изм. ДВ. бр.101 от 27 декември 2019 г., изм. и доп. ДВ. бр.48 от 26 май 2020 г., изм. и доп. ДВ. бр.92 от 27 октомври 2020 г., изм. ДВ. бр.91 от 2 ноември 2021 г.
6. НАРЕДБА № 11 от 1.09.2016 г. за оценяване на резултатите от обучението на учениците
7. (обн., ДВ, бр. 74 от 20.09.2016 г., в сила от 20.09.2016 г.,...) (публ. 14.05.2020 г., акт 17.06.2022 г.)
8. Насоки, иновации, текуща периодика – РУО – МОН БУРГАС.
9. ПДУ, Стратегията на училището и възрастовите особености на учениците

Програмата има свои ПРИОРИТЕТИ:

- ↓ Оптимизация на езиковите и комуникативните способности на учениците в учебния процес и във всички социокултурни сфери.
- ↓ Пълноценна социална и професионална реализация на учениците.
- ↓ Интегриране на всички етноси в структурите на българското общество.

ИДЕНТИФИКАЦИЯ НА ПРОБЛЕМИТЕ

Провежданите ежегодно диагностични изследвания на езиковите компетентности на учениците досега сочат, че в Професионална техническа гимназия - Бургас се очертават проблеми, като:

- незадоволително усвояване на преподавания учебен материал поради недостатъчно владееене на български език;
- неяснота с целите и условията на общуване;
- липса на речников запас и запас от собственоезикови синтактични конструкции;
- непознаване предмета на речта и липса на понятийно мислене.

Те са свързани с езиковата култура и затрудняват качествено образование, равноправната интеграция на учениците билингви и развиването на културната идентичност на училището.

ЦЕЛИ

Стремежът на Програмата е да даде възможност на учителите, в съответствие с потребностите на учениците, да организират работата си в социолингвистичен и методически план.

I. Общи цели:

1. Гарантиране правото на равен достъп до качествено образование на учениците билингви.
2. Създаване на предпоставки за успешна социализация.
3. Формиране на подходящ социално-психологически климат, който да благоприятства реализацията на настоящата Програма.

II. Специфични цели:

1. Компенсиране пропуските в езиковите компетентности на учениците и най-вече на учениците билингви за овладяване на знания и умения, гарантиращи постигане на ДООИ за учебно съдържание по всички предмети.
2. Обогащане и усъвършенстване на комуникативно-речевата култура на учениците чрез:
 - Развиване способностите за общуване, за устно и писмено изразяване на български език;
 - Усъвършенстване уменията за съставяне и възприемане на текстове.
3. Резултатно използване на българския език от учениците билингви във всички сфери на дейност с оглед на оптималната им социализация.

Тези цели ще се реализират чрез работа в следните направления и дейности:

НАПРАВЛЕНИЕ 1: *Работа на учителите*

- Спазване на книжовноезиковите норми в учебните часове по всички учебни предмети, в които обучението се осъществява на български език.
- Спазване на книжовноезиковите норми в общуването на учителите с учениците в училище и извън него.

- Системна квалификационна дейност за своевременно намиране на адекватни педагогически и методически решения и конструиране на система от учебни похвати за преодоляване на пропуските в езиковата култура на учениците.
- Изготвяне на практико-приложни дейности по методически обединения за осъществяване целите на Програмата.
- Мотивиране на учениците за общуване на български език и търсене на подходящи методи за възпитателно въздействие.
- Оказване на системна помощ на изоставащите ученици и на учениците с проблемна езикова култура.
- Диференцирана работа с учениците билингви, съобразно техните потребности.

НАПРАВЛЕНИЕ 2: *Работа с родители*

- Активно включване на родителската общност в мотивиране на учениците за повишаване на езиковата култура.
- Въвеждане на нови форми за информиране на родителите за напредъка на децата им в училище и извън него.
- Провеждане на тематични родителски срещи по приоритетите на Програмата.

НАПРАВЛЕНИЕ 3: *Работа с научни институции и граждански организации*

- Включване на граждански организации при реализиране на Програмата.
- Осигуряване на помощ за материално обезпечаване на дейностите по Програмата.
- Осъществяване на връзки с Института за български език към БАН, ДИКПО-Шумен и Център по русистика към Шуменски университет при реализиране на Програмата – насоки, препоръки, подходящи езикови материали за ученици със затруднена езикова култура.

НАПРАВЛЕНИЕ 4: *Социализация, интеграция и гражданско образование на учениците билингви*

- ❖ Целенасочено включване на билингви в извънкласни дейности и проекти по различни програми за тяхното интегриране – участие в клубовете – занимания по интереси в рамките на училищно; обхват на учениците в групите за Обща и/или Допълнителна подкрепа
- ❖ Участие в процедури за набиране на доброволци с цел ангажиране на младите хора в свободното им време в дейности за насърчаване на толерантност, разбирателство, борба с ксенофобията и расизма.
- ❖ Мотивиране на учениците за изграждане на активна личностна позиция за тяхното социализиране.

НАПРАВЛЕНИЕ 5: *Приоритетна работа с учениците от уязвими групи за овладяване на българския книжовен език чрез:*

- Обхващането им във форми на обучение по проекти, занимания по интереси и извънкласни дейности, като работата над речта на тези ученици се основава на:
 - ⬇ учебни дейности за анализ и редактиране на грешки в резултат на интерференцията между българския книжовен и майчиния език;
 - ⬇ учебни дейности за обогатяване на речника на учениците;

- ✚ формиране и усъвършенстване на умения, свързани с профила и специалността, която изучават в Професионална техническа гимназия – Бургас /Топлотехника, Електродомакинска техника, Горско и ловно стопанство/
- ✚ за възприемане на текст и извличане на информация от него;
- ✚ усъвършенстване на правоговорните умения и на четивната техника;
- ✚ усъвършенстване на правописните умения и уменията за съставяне на текстове (устни и писмени) на български език; продуциране на собствен текст на професионална тематика.
- ✚ учебни дейности за съпоставка на структурните особености на българския книжовен език и на майчиния език и коригиране на типичните грешки в областта на: *фонетиката, морфологията и словообразуването, синтаксиса.*

ПЕРИОД НА ДЕЙСТВИЕ НА ПРОГРАМАТА

Срокът за изпълнение на Програмата се определя като постоянен.

Реализирането на Програмата се осъществява чрез План за действие, конкретизиращ работата за всяка учебна година и приеман на заседание на педагогическия съвет.

Програмата е отворен документ и може да се актуализира при необходимост.

Утвърждавам:
Заповед № / .09.2022 г.
инж. Радка Костадинова
Директор ПТГ

П Л А Н
за осъществяване на
Програма с дейности за усвояване на книжовния български език
за 2022/2023 учебна година
(за оптимизиране на езиковите и комуникативните способности на учениците)

1. Закон за предучилищното и училищното образование, в сила от 01.08.2016 г. ПДУ, Стратегията на училището и възрастовите особености на учениците.
2. НАРЕДБА № 6 от 11.08.2016 г. за усвояването на българския книжовен език; Обн. - ДВ, бр. 67 от 26.08.2016 г., в сила от 01.09.2016 г.; Издадена от министъра на образованието и науката
3. Стратегия за образователна интеграция на децата и учениците от етническите малцинства, утвърдена от МОН.
4. Конвенция за правата на детето.
5. Годишен план на Професионална техническа гимназия – град Бургас.

НАПРАВЛЕНИЕ I. Работа на учителите:

1. Методическите обединения да проведат разисквания за систематизиране на адекватни педагогически и методически решения по проблемите на учениците от уязвими групи и да изготвят практико-приложни дейности за осъществяване целите на програмата.
срок: 28.10.2022 г.; 15.III.2023 г.
отг.: Председателите на МО
2. Учителите по всички предмети да следят спазването на книжовноезиковите норми от учениците в устни и писмени текстове по време на учебните часове.
срок: постоянен
отг.: Всички учители
3. Включване в плановете на класните ръководители часове за:

- обсъждане на необходимостта от владее на книжовния български език;
- посещение в регионалната и други библиотеки, в културни и образователни институции и запознаване с принципите на работа.

срок: 28.X.2022 г.

отг.: Председателят на МО на класните ръководители

4. Провеждане на задължителни допълнителни консултации с учениците, невладеещи добре български език по утвърден от директора график.

срок: постоянен

отг.: Всички учители

5. Системна и целенасочена работа с учениците по всички предмети за:

- обхващането им в урочната дейност чрез поставяне на конкретни задачи за часа, работа със справочна литература, проучвателни дейности;
- редуване на различни по степен на трудност задачи в урочната дейност, съобразно потребностите на учениците билингви с цел развиване на аналитико-синтетичното им мислене;
- поставяне на творчески, изследователски и критикооценъчни задачи, като самостоятелна работа, съобразно възможностите им.

срок: на 15 работни/учебни дни

отг.: Всички учители

6. Диагностициране и анализиране в началото на всяка учебна година на езиковите компетентности на новопостъпилите ученици.

срок: 17.X. 2022 г.

отг.: учителите по български език и литература

7. Провеждане на училищно състезание-викторина по български език и литература след приключване на I учебен срок, а в периода м.март-м.април – пробен изпит по модела на НВО – БЕЛ и Математика; пробна матура по БЕЛ за 12. клас

срок: мес. III. 2023 г.;

мес. IV, 2023 г.

отг.: ЗДУД, главен учител

НАПРАВЛЕНИЕ 2. Работа с родители:

1. Запознаване родителите на новоприетите ученици с НАРЕДБА № 6 от 11.08.2016 г. за усвояването на българския книжовен език; Обн. - ДВ, бр. 67 от 26.08.2016 г., в сила от 01.09.2016 г.; Издадена от министъра на образованието и науката

срок: 31.X.2022 г.

отг.: класните ръководители

2. Запознаване на родителите с резултатите от проверката на езиковата компетентност на учениците, както и с резултатите от проведеното езиково състезание-викторина

срок: мес. III. 2023 г.

отг.: класните ръководители

3. Привличане на родителите за партньори при осъществяване на извънкласните дейности в училище.

срок: постоянен

отг.: класните ръководители и учителите

НАПРАВЛЕНИЕ 3. Работа с научни институции и граждански организации:

1. Запознаване на родителските и обществените съвети с *Програма с дейности за усвояване на книжовния български език (за оптимизиране на езиковите и комуникативните способности на учениците)* и плана за изпълнението и.

срок: 24.X.2022 г.

отг.: председателят на родителския съвет

2. Съдействие при обезпечаване на дейностите по Програмата.

срок: постоянен

отг.: Директор, ЗДУД, класните ръководители

3. Осигуряване на актуална методическа литература по проблемите на обучение на ученици от уязвими групи от Института за БЕ към БАН, от департаментите за квалификация на учителите, и др.

срок: постоянен

отг.: председателят на МО по ООП

4. Поддържане на връзка с Фондация „Областен ромски съюз“ за оказване на методическа помощ или друго звено за осъществяване на съвместни дейности с културните институции на територията на област Бургас.

срок: постоянен

отг.: председателите на МО, главен учител

НАПРАВЛЕНИЕ 4. Социализация, интеграция и гражданско образование на учениците

1. Целенасочено включване на ученици в конкурси, състезания и спортни мероприятия с цел социализацията им в съответствие с Националния календар на МОН за извънучилищни дейности за учебната 2022/2023 год. и Годишния план на училището:

срок: по график

отг.: Всички педагогически специалисти

2. Организиран извънучилищни мероприятия – посещение на културни институции (Регионална библиотека „Пейо Яворов“, Дом на писателя, Картинни галерии; наблюдение на изложения) – тема: „Културна карта на град Бургас“

срок: по график /м.октомври, 2022; м. март, 2023 г.; м.май, 2023 г./

отг.: ЗДУД, главен учител

3. Организиране и провеждане на тематично екскурзионно пътуване с географска, историческа и литературна насоченост.

срок: м. IV – V. 2023 г.

отг.: преподавателите - БЕЛ, история и география

4. Участие във факелното шествие по случай Деня на народните будители

срок: 01.11.2022 г.

отг.: ЗДУД, класните ръководители

5. Изготвяне на проект за училищен вестник

срок: 04.11.2022 г.

отг.: Ал. Бозаков, К. Чаракчиева

6. Организирано посещение на театрални постановки и кинопрожекции и обсъждането им в часа на класа.

срок: постоянен

отг.: класните ръководители

7. Участие на учениците в извънкласни форми на работа – клубове за занимания по интереси; проекти

срок: постоянен

отг.: ръководителите на групите за занимания по интереси

НАПРАВЛЕНИЕ 5. Приоритетна работа с учениците за овладяване на българския език в часовете по БЕЛ чрез:

Работата над речта се основава на:

❖ учебни дейности за анализ и редактиране на грешки в резултат на интерференция между българския книжовен и майчиния език;
/интерференция - пренасяне на особености от родния език върху изучавания чужд език./

❖ учебни дейности за обогатяване на речника на учениците:

--Как да изготвим Речник на литературните термини;

--Речник на най-често употребяваните думи и изрази в книжовния български език.;

--Изготвяне на нагледни средства с участието на учениците – тематични, например: *Бит и култура на моя народ; Родословното дърво и традициите.*

--Провеждане на интервю с близки и роднини за родовата памет.

❖ Стимулиране на смисловата ориентация в процеса на овладяване на умения за четене, както и формирането на интерес и потребност от самостоятелна читателска дейност, което е в основата на овладяване на умения за самообразование и формиране на читателския профил на всички ученици.

❖ С оглед формирането на умения за четене и разбиране на текстове от различен стил и жанр, *прилагане на вариативна стратегия на четене* - наред с художествените текстове да бъдат поместени и друг тип – обява, кратко текстово съобщение – sms, научно

описание, готварска рецепта, текстова задача по математика, текст за ориентиране по карта. Това ще доведе до повишаване на интереса и активността на учениците при изпълнение на учебната дейност за усъвършенстване на уменията за четене.

- ❖ Обвързаност на учебното съдържание с прагматични дейности от ежедневието на учениците и демонстриране различieto в структурирането на всеки от тези типове текст – подател, цел на съобщението, социална сфера на употребата му и място за неговото представяне (вестник, ученически сборник, лично съобщение чрез мобилно устройство), нелинейно разполагане на текста по цялата ширина на страницата, извличане на фактологична информация. и т.н.
- ❖ Задаване на въпроси за разбиране, прилагане на многократно четене с различна мотивация.
- ❖ Самостоятелно съставяне на монологичен текст по зададени ключови понятия, по предметна картина, разрешаване на казус - изисква съставяне на разказ по серия от картини. Това ще стимулира интерпретативните способности на учениците при наблюдаване и извличане на информация, представена във визуален вид – кой, къде, защо, какво прави, взаимовръзка между отделните картини. По-напредналите, ограмотените и можещите да пишат ученици биха могли да запишат своите истории, а останалите да ги разказват.

Срок: постоянен

Отг. Т. Желева, К. Чаракчиева, Ал. Бозаков

Формиране и усъвършенстване на умения:

- ↓ за възприемане на текст и извличане на информация от него;
- ↓ усъвършенстване на правоговорните умения и на четивната техника;
- ↓ усъвършенстване на правописните умения и уменията за съставяне на текстове /устни и писмени/ на български език;
- ↓ учебни дейности за съпоставка на структурните особености на българския книжовен език и на майчиния език и коригиране на типичните грешки в областта на: фонетиката, морфологията и словообразуването, синтаксиса.

ПЛАНЪТ Е ОТВОРЕН ЗА ДОПЪЛВАНЕ И АКТУАЛИЗИРАНЕ

Изготвил:

Тинка Желева

учител по български език и литература

главен учител